

WIADOMOŚCI KRAJOZNAWCZE I TURYSTYCZNE

BIULETYN

INFORMACYJNY

POLSKIEGO TOW. KRAJOZNAWCZEGO

TOURING-KLUBU (P. T. K.).

Członkowie P. T. K. otrzymują biuletyn bezpłatnie, korzystają ze zniżek na kolejach i w schroniskach!

Rok II.

Warszawa, grudzień 1931 r.

№ 11 (13).

Z CZYNNOŚCI I POSIEDZEŃ RADY GŁÓWNEJ.

Komitet Wykonawczy Rady Głównej P. T. K. odbył posiedzenie pod przewodnictwem prezesa P. Wł. Raczkiewicza, w dn. 26.XI.31. W sprawach organizacyjnych postanowiono: 1) wybrać komisję w osobach: pp. Wł. Gruszczyńskiego, J. Kołodziejczyka i A. Patkowskiego, która wraz z delegatami Polsk. Touring Klubu przygotuje całokształt spraw w zakresie organizacji Towarzystw połączonych, co do lokalu wspólnego, biura i t. p. Definitywne zakończenie tych spraw ma nastąpić przed dorocznym Zjazdem Delegatów P. T. K.; 2) Prezydium Oddz. Warsz. P. T. K. w porozumieniu z Komisją Organiz. przeprowadzi etapami reorganizację biura, poczynając od 1.I 1932; 3) Komisja Org. zajmie się przygotowaniem planu propagandy P. T. K., zwróci uwagę na ożywienie Oddziałów: w Wilnie, Lwowie, Gdyni, zajmie się organizacją nowych w Jaśle, Mielcu, Rzeszowie i Stanisławowie, zwróci uwagę na stan ruchu krajoznawczego w łączności z P. T. K. — na Podolu, Polesiu, Śląsku i Wołyniu; 4) Komis. Organiz. zajmie się przygotowaniem w ciągu grudnia schematu sprawozdawczego dla Oddziałów, wyegzekwuje od Oddziałów (łącznie ze sprawozdaniem za r. 1930) — sprawozdania brakujące za cały czas istnienia P. T. K., zajmie się po zebraniu i uporządkowaniu przez biuro materiałów archiwalnych — przygotowaniem Rocznika Jubileuszowego P. T. K. na Zjazd Delegatów r. 1932.

W sprawach wydawniczych: 1) zatwierdzono podstawiony przez Redaktora *Ziemi* program na r. 1932; 2) w związku z przejściem *Ziemi* na miesięcznik Redakcja wraz ze skarbnikiem Rady opracują budżet pisma na r. 1932.

W sprawach turystycznych: 1) wobec wygrania spraw z b. administratorką schroniska w Zakopanem w I-ej instancji, posta-

nowiono czuwać nad tem, aby na kwiecień całokształt tych rzeczy został zakończony; 2) w sprawie schroniska w Pucku przesłać wyjaśnienia i omówić osobiście z zarządem Oddziału w Poznaniu; 3) powierzyć kuratorowi schronisk p. J. Kołodziejczykowi bliższe porozumienie się z Ligą Morską i Kolonjalną w sprawie Domu Turystycznego w Gdyni; 4) nawiązać bliższy kontakt z świeżo powstałym Instytutem Współpracy z Zagranicą w celu koordynacji prac informacyjnych; 5) interwenjować pisemnie i osobiście w Min. Spraw Zagr. i Min. Robót Publ. w sprawie zagwarantowania uprawnień P. T. K. przy zawarciu konwencji turystycznej z Rumunją. W sprawach *Słown. Geogr. Państwa Polskiego*: 1) zatwierdzono regulamin Komisji Słownika Geogr. Rady Gł. P. T. K., który obejmuje zakres i wykonanie postanowień Rady Gł. z 23.X b. r.; 2) regulamin ogłosić w grudniowym numerze *Ziemi*. W sprawach Komisji Kół Krajoznawczych postanowiono interwenjować osobiście i przedstawić odpowiedni memoriał p. Ministrowi W. R. i O. P. W sprawach muzealnych uchwalono: 1) wyzyskać wszelkie możliwości materialne w celu zaspokojenia najpilniejszych potrzeb muzeów: we Włocławku, Nowogrodzie nad Narwią i w Łowiczu; 2) zatwierdzić program akcji Komisji Muzealnej w kierunku ustalenia zagadnienia sieci muzeów w Polsce.

Redaktor „Ziemi” i viceprezes P.T.K. p. Jerzy Remer odznaczony został złotym krzyżem za zasługi na polu inwentaryzacji i ratownictwa zabytków sztuki oraz za działalność organizacyjną w zakresie opieki państwowej i społecznej nad kulturą i sztuką.

Redakcja Słownika Geogr. P. P. W dn. 18.XI b. r. odbyło się w lokalu Redakcji posiedzenie Komisji Rady Gł. do spraw *Słown. Geogr.* Przygotowano regulamin

Komisji do zatwierdzenia przez Komitet Wykonawczy P. T. K. Postanowiono otworzyć w *Ziemi* dział, poświęcony zagadnieniom pracy nad Słownikiem, drukować w prasie codziennej artykuły poświęcone propagandzie współdziałania z pracą Redakcji. Uchwalono otoczyć opieką bliższą bibliotekę podręczną Słownika i oddaną w depozyt. Bibliograficzne materiały krajoznawcze biblioteki P. T. K. Redakcja porządkuje. Zainteresowano się sprawą krajoznawczej bibliografii polskich czasopism ilustrowanych. W dn. 7.XII b. r. odbędzie się posiedzenie Komitetu Redakcyjnego. W Toruniu powstał Komitet Regionalny dla całego Pomorza, w Turuniu, Grudziądzu, Pelplinie i Gdańsku odpowiednio podkomisje dla poszczególnych okolic. Komisją Regionalną kierują: ks. dr. Łęga, jako prezes, dyr. Książnicy im. Kopernika Z. Mocarski i dr. Lutman. Podkomisja toruńska z pp. dyr. Targowskim, red. Sydo-

wem i p. Kuklinem w zarządzie ma opracować wszystkie, prócz grudziądzkiego, powiaty na prawym brzegu Wisły. Podkomisja grudziądzka, do której należą: ks. dr. Łęga, mjr. Gąsiorowski, insp. Ossowski, jako zarząd i pp. Starosta Kowalski ze Świecia, starosta Ornas z Sępólna, insp. Sowiński z Grudziądza, insp. Zdek z Tucholi oraz insp. Grudkowski z Chojnic — rozpoczęła już prace według wskazówek centrali. Teren Gdańska i powiaty kaszubskie, z uwzględnieniem historycznych ziem polskich na pruskiem Pomorzu opracuje podkomisja gdańsko-gdynska. Praca w terenie pomyślana jest w ten sposób, że powiaty zostaną podzielone na najmniejsze jednostki — parafje. Zebrania w nich materiałów podjęto się przeważnie miejscowe duchowieństwo i nauczycielstwo. Materiały będą odsyłane do podkomisji, a stąd po opracowaniu — do Komitetu Regionalnego dla ostatecznej redakcji.

Z ŻYCIA OKRĘGÓW I ODDZIAŁÓW P. T. K.

Nowogród n. Narwią. Do końca października r. b. Muzeum Kurpiowskie zwiedziło 1221 osób. Były to wycieczki: wojskowe, szkolne, harcerskie, wioślarskie, różne grupy i osoby. Z opłat wpłynęło: 229 zł. 60 gr., z ofiar 17 zł. 70 gr. Na studiach w muzeum przebywali: studenci uniwersytetów, artyści malarze, profesorowie. Zorganizowana została przy muzeum kapela ludowa ze starych grajków miejscowych, znająca dawne melodie. Oddział zorganizował wycieczkę jubileuszową do Ostrołęki w dn. 25.V b. r. na uroczystość stulecia bitwy i odsłonięcie pomnika Bema. Uczestników było 29. Pojechano samochodem, zwiedzono miasto. Kilka wycieczek odbyło się łodziami po Narwi i Pissie; jedna z wycieczek odbyła się na 11 łodziach. Ogółem w wycieczkach uczestniczyło 130 osób, samochodem zrobiono 54 klm., łodziami 22 klm. Muzeum poniosło szkody w parkanach z powodu pożaru w sąsiedztwie. Położenie materialne muzeum b. ciężkie. Prezes Oddziału p. A. Chętnik wyjeżdża z Nowogrodu tylko czasowo, ewent. na okres zimowy.

Kraków. Życie członków Oddziału skupia się obecnie na zebraniach piątkowych z odczytem i herbatką. Po wakacjach odbyły się następujące odczyty: p. Dyr. Seweryna Udzieli p. t. *Z górnego Śląska*, p. Prof. Leszki p. t. *Wycieczka kajakiem po Bałtyku i zalewie Wisły* i p. Dr. Szy-

balskiej p. t. *Wspomnienia z Polesia i Nowogródzkiego*. W dn. 6.XI p. Konstantego Bzowskiego p. t. *Polskim statkiem do fiordów Norweskich* i w dn. 20.XI p. Józefy Berggrüenówny p. t. *Muzeum Krajoznawcze i domy wycieczkowe młodzieży w Saxonji*. Wszystkie odczyty ilustrowane były zdjęciami fotograficznymi. Ostatnio została założona przy Oddziale Sekcja Fotograficzna, która przygotowuje w miesiącu grudniu wystawę fotograficzną pod hasłem *Tatry w zimie*. W dniu 22 listopada urządził Oddział wspólnie z Komisją Kół Krajozn. Młodzieży uroczystość 25-lecia P. T. K. Dom wycieczkowy w willi „Reduta” w Ojcowie, przez który przewinęło się w lecie kilka tysięcy osób, będzie w sezonie zimowym otwarty i da możliwość poznania doliny ojcowskiej w ślicznej szacie zimowej oraz użycia sportu narciarskiego i saneczkowego.

Pabjanice. W październiku ku uczczeniu 25-lecia Towarzystwa Krajoznawczego zorganizowano Wystawę Prac Uczniów Szkoły Rysunków i Malarstwa art. malarza Bolesława Nawrockiego i działu sztuki regionalnej ze zbiorów Oddz. w Pabjanicach.

Szkoła Rysunku i Malarstwa zorganizowana była przez Oddział celem przysposobienia miastu tych osób, któreby przygotowane były do opracowywania artystycznego tematów regionalnych. Popis tej szkoły, istniejącej dopiero niecałe dwa lata, wypadł bardzo okazale. Prace swoje wystawiło 19

uczniów szkoły, wykazując bardzo wybitne postępy, oraz sam mistrz, art. mal. B. Nawrocki. Wśród nieraz bardzo pięknych płócien i rysunków przeważało wiele prac, wybitnie nadających się do muzeum regionalnego pow. łaskiego. Były to typy ludowe, krajobrazy oraz inne motywy regionalne. Poza tym na Wystawie pokazano szereg eksponatów P. T. K., jak pięknie wykonane modele budowli historycznych, barwne kilimi łaskie, rzeźby ludowe, wieńce dożynkowe, obrazy, liczne fotografie, szkice, wzory i t. p.

Otwierając Wystawę, prezes Oddziału Pabjanickiego p. K. Staszewski, powitał licznych gości z p. starostą J. Wallasem na czele i nawiązał do 25-lecia Pol. Tow. Krajoznawczego, wskazał, że pożytecznie pracujące P. T. K. nie posiada jeszcze własnego lokalu, wskutek czego nie może należycie rozwinąć swej pracy. Społeczeństwo pabjanickie winno przyjść Towarzystwu z pomocą, w szczególności zaś Magistrat m. Pabjanic, do którego mówca specjalnie zaapelował. O zainteresowaniu, jakie wzbudziła Wystawa wśród społeczeństwa pabjanickiego świadczy fakt, że w ciągu tygodnia zwiedziło ją około trzech tysięcy osób.

W dn. 8. XI b. r. Oddział zorganizował wycieczkę historyczną po Pabjanicach. Uczestników zgłosiło się 700 (!) osób. W parku miejskim odbył się odczyt o dziejach miasta, potem grupami zwiedzono gmach zamku i kościół Św. Mateusza. Wobec tak wybitnego zainteresowania Oddział podjął się organizowania co pewien czas wycieczek historycznych grupami po 50 osób. Uwzględniona będzie również współczesność: fabryki i szkoły.

W dn. 29. XI odbył się odczyt wiceprezesa P. T. K. p. J. Remera p. t. *Kamienie mówią*, który zgromadził przeszło 200 osób.

Prezes Oddziału p. K. Staszewski, za zasługi społeczne odznaczony został srebrnym krzyżem zasługi. Rada Główna składa serdeczne gratulacje!

Poznań. Po zamknięciu sezonu wycieczkowego Oddział łącznie z Pol. Tow. Tatrzańskim urządza w miesiącach zimowych cykl odczytów z dziedziny krajoznawstwa i tatarnictwa. Odczyty odbywać się będą w każdą sobotę o godz. 18 w sali Śniadeckich w Collegium Medicum przy ul. Fredry.

Pierwszy odczyt p. t. *Śląsk*, wygłosił prof. Kilarski 14. XI. Odczyt ilustrowany był przezroczami współczesnych fotografów

śląskich, a na część jego składały się fragmenty dzieła Gustawa Morcinka p. t. *Śląsk z cyklu Cuda Polskie*.

Warszawa. Komisja Towarzyska Oddziału urządza ostatnio co miesiąc, wzajemian dawnych poniedziałków klubowych, wieczory towarzyskie, oraz zebrania w winiarni u Fukiera. Zebrania odbywały się przy udziale dość dużej liczby członków. Komisja zachęcona powodzeniem w dalszym ciągu będzie urządzała tego rodzaju imprezy.

Na najbliższą przyszłość projektowane jest urządzenie 12 grudnia zebrania towarzyskiego w związku z przypadającą w tym czasie rocznicą 25-lecia P. T. K.

Dn. 31 grudnia (Sylwester) dorocznym zwyczajem odbędzie się krajoznawczy bal sylwestrowy.

Pozatem projektowane są wycieczki na wydmę Łuże z saneczkami i nartami o ile dopisze szata śnieżna.

Kierownictwo chóru krajoznawczego apeluje do ogółu członków, by zechcieli zapisywać się na członków chóru. Próby odbywają się w każdą środę od g. 7 — 8 w.

Sprawy turystyczne. Zniżka cen na artykuły sportowo-turystyczne dla członków Oddziału Warszawskiego P. T. K.

Wszelkie artykuły sportowe i turystyczne (narty, manierki, saneczki, namioty i t. p.), mogą członkowie Oddziału nabywać po niższej cenie (5% rabatu) w Centralnej Komisji Dostaw Harcerskich, ul. Traugutta 2, za okazaniem opłaconej legitymacji P. T. K.

Zarząd Oddziału wystąpił do władz administracyjnych wojew. Warszawskiego z memorjałem protestacyjnym przeciwko projektowanej parcelacji wydmy Łuże.

Ukazał się *Przewodnik po woj. Warszawskim*, wydany przez Oddział łącznie z Woj. Komitetem Regionalnym.

W okresie świąt Bożego Narodzenia (24, 25, 26 i 27 grudnia) odbędzie się tradycyjna wycieczka do Zakopanego. Ze względu na zniżki kolejowe wycieczka dostępna dla wszystkich. Liczba miejsc ograniczona.

25-lecie T-wa. Z okazji przypadającego w grudniu b. r. 25 lat istnienia Towarzystwa, Oddział Warszawski, pragnąc uczcić ten moment, we środę dn. 16 grudnia organizuje skromne, ale uroczyste posiedzenie jubileuszowe z przemówieniami pp.: Al. Janowskiego, M. Wisznickiego, Al. Patkowskiego i J. Kołodziejczyka oraz pokazem zdjęć fotograficznych ilustrujących życie T-wa poczynając od najdawniejszych czasów.

Biuro P. T. K.. Sekretarzem Biura z dn. 1 grudnia b. r., na miejsce ustępującego p. De Mezera, został p. St. Gabryszewski.

Włocławek. Oddział urządził 2 odczyty: 25.X Hon. Prezesa Oddziału p. A. Byzszewskiego *Wład. Łokietek, książę Brzesko-Kujawski, Niezlomny Król Polski* i ks. prof. Morawskiego *Włocławek na tle dziejów kościelnych i politycznych*. Obecnie odbywa się wystawa szkiców i akwarel Stan. Błońskiego. W dn. 21.XI odbyło się nadzwyczajne ogólne zebranie członków Oddziału. W dn. 6.XII arch. Narębski z Wilna wygłosi odczyt *O grobach królewskich w Katedrze Wileńskiej*. Na zebraniu Oddziału przyjęta została uchwała: „zważyw-

szy, że niezwykle ciężka sytuacja finansowa, w jakiej znajduje się obecnie Kujawski Oddział P. T. K. grozi zahamowaniem wszelkich prac Towarzystwa, koniecznością zamknięcia wskutek braku środków na opał Domu Krajoznawczego i zniszczeniem cennych zbiorów muzealnych, oraz zważywszy, że w obecnym czasie na jakąkolwiek pomoc z zewnątrz liczyć nie można, Zarząd zajmie się: 1) agitacją za powiększeniem liczby członków, 2) zwróci się z apelem do ziemian kujawskich o pomoc, 3) zorganizuje miesiąc krajoznawczy, celem ratowania Muzeum”. Wniosek o dodatkowe obciążenie członków wobec ciężkich warunków inteligencji nie przeszedł.

Z ŻYCIA OKRĘGÓW I ODDZIAŁÓW KÓŁ KRAJ. MŁODZ. SZKOLNEJ P. T. K.

Kraków. Staraniem Komisji i Oddziału odbyła się 22.XI uroczystość 25-lecia P. T. K. w sali Instytutu Geograficznego U. J. Uroczystość zagał prezes Oddziału P. Medwecki. Następnie kurator O. S. dr. E. Nowicki podniósł wielkie znaczenie wychowawcze krajoznawstwa, które lepiej zaznajamia młodzież ze wszelkimi problemami życia polskiego, aniżeli sucha i oderwana od życia t. zw. „nauka o Polsce”. Prof. Uniw. Jag. dr. K. Roupert naszkicował dzieje 25-lecia P. T. K., wyrażając przekonanie, że młodzież, która teraz zajmuje się krajoznawstwem, wyrośnie w przyszłości na najbardziej aktywną część społeczeństwa polskiego. Dr. T. Seweryn na zakończenie mówił o ideologii pracy Kół Krajozn. Młodz. Szkoln. P. T. K. W związku z uroczystością otwarta została wystawa prac młodzieży szkolnej w świetlicy krajoznawczej. W ramach uroczystości odbył się Zjazd Okręgowy Opiekunów Kół Krajozn. Mł. Szk., który zgromadził 36 osób. Zgromadzeni wyrazili życzenie, aby ceny biletów kolejowych dla wycieczek młodzieży wynosiły 1/5 ceny normalnej. Wypowiedziano się za koniecznością urządzania co roku obowiązkowego szkolnego ty-

godnia wycieczkowego. Domagano się bezpłatnego wstępu dla młodzieży na Wawel.

Wieczorem młodzież zorganizowała wieczornicę ze śpiewami, tańcami, obrazami obrzędów ludowych i prelekcją d-ra T. Seweryna. Podczas uroczystości nadeszła na ręce prof. L. Węgrzynowicza depesza z życzeniami od Prezesa P. T. K. p. Wł. Raczkiwicz, który nie mógł przybyć do Krakowa z powodu złego stanu zdrowia.

Lublin. *Dziennik Urzęd. Kurat. O. S.* (w № 11 z r. b.) ogłasza ankietę Oddziału Lubelskiego P. T. K. w sprawie Kół Krajoznawcz. Mł. Szkoln., istniejących na terenie wojew. Lubelskiego. Ankieta wychodzi z założenia, że „praca krajoznawcza o charakterze regionalnym przyczynia się w dużym stopniu do należytego wykonania programu nauki, jak i wychowania obywatelskiego”. Ankieta ma na celu popieranie i pomoc w pracy Kół oraz powołanie Okręg. Komisji Kół Krajozn. Mł. Szk. P. T. K. w Lublinie. Ukazał się № 1 roku II, miłego piśmka Koła Kraj. im. H. Łopacińskiego Młodz. Szkoły Powszechnej na Czwartku w Lublinie p. t.: *Młody Krajoznawca*.

KALENDARZYK KRAJOZNAWCZY.

Oddział Warszawski P. T. K.

ODCZYT Y.

- 2.XII. *Dzwonom oddajmy nasz głos*, wygł. p. Al. Borawski.
- 9.XII. *Wystawa kolonialna w Paryżu*, wygłosi p. prof. P. Ordyński.
- 16.XII. 25-lecie T-wa — *Posiedzenie jubileuszowe*. Odczyty ilustrowane obrazami świetlnymi. Wstęp dla członków i gości.

WYCIECZKI.

- 6.XII. Do gabinetu Rycin, prow. p. H. Marcoin.
- 8.XII. Do gazowni na Woli, prow. p. St. Gabryszewski.

- 13.XII. Na budowę tunelu linii średnicowej w Warszawie, prow. p. Z. Frydrychiewicz.
- 20.XII. Do gimnazjum państwowego im. króla Stef. Batorego, prow. p. M. Grujanka.
- 24, 25, 26 i 27.XII. Do Zakopanego na Święta Bożego Narodzenia.
- 4.I-32. Do Puszczy Kampinowskiej, prow. p. St. Gabryszewski.

Zapisy na wycieczki tylko w biurze P. T. K. w godzinach biurowych.

Biblioteka podręczna P. T. K. przy ul. Karowej 33, czynna jest we środy i piątki od g. 18—20.

CENA OGŁOSZEŃ: cała strona 250 zł., 1/2 str. 130 zł., 1/4 str. 70 zł., 1/8 str. 40 zł., w tekście o 50% drożej

Redakcja i Administracja w Warszawie, ul. Karowa 31, tel. 642-50.

Redaktor odpow.: Aleksander Patkowski.

Wydaw

Druk. Jan Świętoński i S-ka, Warszawa, Kopernika

Centralna Biblioteka PTTK
im. Kazimierza Kulwiecia
w Warszawie

II-218p

nr. 1-11,
1931r.